

Crisis Management in the Earthquake-Affected Region Schools

Zehra Keser Ozmantar ¹ , Zeynep Karahan Eker ² , Ozcan Kalayli ³

¹ Gaziantep University, Faculty of Education, Department of Educational Studies, 27310 Gaziantep, Türkiye

² General Directorate of State Airports Authority, Gaziantep Airport, 27900 Gaziantep, Türkiye

³ MoNE, Aziz Sancar Anatolian High School, 46050 Kahramanmaraş, Türkiye

Keywords

Earthquake, Crisis management, School, Educational management

Highlights

- * Crisis management approaches and practices
- * Earthquakes as a crisis
- * Evaluation of studies done in earthquake and disaster areas in schools in terms of crisis management approaches

Aim

This study aims to examine the official documents sent to schools during the earthquake periods from a crisis management perspective

Location

Kahramanmaraş

Methods

This study was designed as a qualitative research and document review method was used

Results

The study highlight the importance of proactive planning and the integration of inclusive policies into crisis management processes during earthquake periods

Supporting Institutions

The authors declared that this study has used no support data from other institutions

Financial Disclosure:

The authors declared that this study has received no financial support

Peer-review

Externally peer-reviewed

Conflict of Interest:

The authors have no conflicts of interest to declare

How to cite:

Keser Ozmantar Z., Karahan Eker Z., Kalayli O., 2025. Crisis Management in the Earthquake-Affected Region Schools, Turk Deprem Arastirma Dergisi 7(2), 268-279, DOI:10.46464/tdad.1633991.

Manuscript

Research Article

Received: 07.02.2025

Revised: 07.03.2025

Accepted: 09.03.2025

Printed: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1633991

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International Non-Commercial License

Corresponding Author

Zehra Keser Ozmantar

Email: zehrakeser@hotmail.com

Deprem Bölgesindeki Okullarda Kriz Yönetimi

Zehra Keser Özmantar ¹ , Zeynep Karahan Eker ² , Özcan Kalaylı ³

¹ Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, 27310 Gaziantep, Türkiye
² Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, Gaziantep Havalimanı, 27900 Gaziantep, Türkiye
³ MEB, Aziz Sancar Anadolu Lisesi, 46050 Kahramanmaraş, Türkiye

ÖZET

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri, Türkiye’de eğitimin sürekliliğini ciddi şekilde sınımış ve eğitim kurumlarının krizlere karşı hazırlık düzeyini gündeme getirmiştir. Bu çalışmanın amacı, deprem öncesinde ve sonrasında okullara gönderilen resmi yazıları kriz yönetimi açısından incelemektir. Araştırmada, 2023 yılında deprem merkezi olan Kahramanmaraş’taki okullara gönderilen resmi yazılar desimal dosyalama sistemine göre tematik olarak incelenmiş ve üç aşamalı kriz yönetimi modeli çerçevesinde analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında, deprem dönemlerinde proaktif planlama ve kapsayıcı politikaların kriz yönetimi süreçlerine entegrasyonunun önemi ele alınmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin iyi olma halinin desteklenmesi ve okul yöneticilerinin liderlik rollerinin güçlendirilmesinin, kriz sonrası eğitim süreçlerine olumlu katkılar sunabileceği tartışılmıştır. Eğitimde kriz yönetimi üzerine yeni stratejik ve sürdürülebilir uygulamaların geliştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Deprem, Kriz yönetimi, Okul, Eğitim yönetimi

Öne Çıkanlar

- * Kriz yönetimi yaklaşımları ve uygulamaları
- * Bir kriz durumu olarak depremler
- * Okullarda deprem ve afet alanlarında yapılanların kriz yönetimi yaklaşımları açısından değerlendirilmesi

Makale

Araştırma Makalesi

Geliş: 07.02.2025
Düzeltilme: 07.03.2025
Kabul: 09.03.2025
Basım: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1633991

Sorumlu yazar

Zehra Keser Özmantar
E-posta:
zehrakeser@hotmail.com

Crisis Management in the Earthquake-Affected Region Schools

Zehra Keser Ozmantar ¹ , Zeynep Karahan Eker ² , Ozcan Kalayli ³

¹ Gaziantep University, Faculty of Education, Department of Educational Studies, 27310 Gaziantep, Türkiye
² General Directorate of State Airports Authority, Gaziantep Airport, 27900 Gaziantep, Türkiye
³ MoNE, Aziz Sancar Anatolian High School, 46050 Kahramanmaraş, Türkiye

ABSTRACT

The February 6, 2023 Kahramanmaraş earthquakes posed a significant challenge to the continuity of education in Türkiye, bringing the preparedness of educational institutions for crises into focus. This study aims to examine the official documents sent to schools before and after the earthquake from a crisis management perspective. The research thematically analyzes official correspondence sent to schools in Kahramanmaraş, the epicenter of the earthquake during 2023, using the decimal filing system and evaluating them within the framework of a three-phase crisis management model. Findings from the study highlight the importance of proactive planning and the integration of inclusive policies into crisis management processes during earthquake periods. Additionally, the study discusses how supporting teachers' well-being and strengthening school administrators' leadership roles can positively contribute to post-crisis educational processes. The study offers recommendations for the development of new strategic and sustainable approaches to crisis management in education..

Keywords

Earthquake, Crisis management, School, Educational management

Highlights

- * Crisis management approaches and practices
- * Earthquakes as a crisis
- * Evaluation of studies done in earthquake and disaster areas in schools in terms of crisis management approaches

Manuscript

Research Article

Received: 07.02.2025
Revised: 07.03.2025
Accepted: 09.03.2025
Printed: 30.08.2025

DOI

10.46464/tdad.1633991

Corresponding Author

Zehra Keser Ozmantar
Email:
zehrakeser@hotmail.com

1. GİRİŞ

Krizler, bireylerin ve toplumların günlük yaşamlarını alt üst eden ve uzun vadeli etkiler bırakan olağanüstü durumlardır. Doğa kaynaklı afetler, savaşlar, ekonomik çöküşler ve diğer kriz türleri yalnızca bireylerin yaşamlarını değil, aynı zamanda toplumsal yapıları ve kurumsal işleyişi de derin bir şekilde etkilemektedir. Krizlerin etkilerini azaltmak ve toplumsal dengeyi yeniden tesis etmek, doğru müdahaleler ile etkili yönetim stratejilerinin uygulanmasını gerektirir. Eğitim alanında krizlere yönelik hızlı ve iyi planlanmış müdahaleler, öğrencilerin yalnızca akademik kayıplarını en aza indirmekle kalmaz, aynı zamanda onların duygusal dayanıklılıklarını güçlendirmeyi ve sosyal bütünlüklerini korumayı hedefler (UNESCO 2020). Bu bağlamda okullar, kriz dönemlerinde kritik bir role sahiptir. Sadece bilgi aktarımı yapılan yerler olmanın ötesinde, öğrencilere ve ailelere psikolojik destek sağlayan, güven veren ve topluluk içindeki dayanışmayı artıran merkezler olarak işlev görürler.

Krizlerin neden olduğu travmaların azaltılması, öğrencilerin öğrenme motivasyonunun yeniden kazandırılması ve eğitim süreçlerindeki aksamaların en aza indirilmesi, doğru müdahalelerle mümkün olmaktadır. Örneğin, kriz anında oluşturulan geçici eğitim merkezleri, psiko-sosyal destek programları ve öğretmenlerin kriz yönetimi konusunda eğitilmesi gibi uygulamalar, eğitimin sürekliliğini sağlamada ve toplumun normalleşme sürecine katkıda bulunmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, krizlerin eğitim üzerindeki etkilerini ve bu etkilerin yönetilmesine yönelik uygulamaları incelemekte; aynı zamanda kriz sonrası eğitim süreçlerini iyileştirmek ve daha etkili müdahale stratejileri geliştirmek için öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Krizlerle karşılaşma ihtimalinin giderek arttığı günümüz dünyasında, özellikle oluşumu önceden tahmin edilmesi ya da engellenmesi mümkün olmayan olaylar karşısında kriz yönetimi kavramı hayati bir önem taşımaktadır (Özalp ve Levent 2021). Son yıllarda dünya genelinde yaşanan en önemli krizlerden biri olan Covid-19 pandemisi, 191 ülkede her düzeydeki eğitim kurumunun yüz yüze öğretime ara vermesine yol açmış ve bu durum, dünya genelinde toplam 1.6 milyar öğrencinin eğitim süreçlerinin kesintiye uğramasıyla sonuçlanmıştır (UNESCO 2020). Depremler de ülkeler için bir başka kriz durumu yaratmaktadır. 6 Şubat 2023'te gerçekleşen Kahramanmaraş depremleri, "Yüzyılın Felaketi" olarak nitelendirilmiş ve bu afetin eğitim üzerindeki etkileri çeşitli araştırmalarla ele alınmıştır. Bu çalışmalar, uzaktan eğitime geçiş süreci (Elhaty ve Elhadary 2023), okulların ve öğrencilerin depreme hazırlık düzeyi (Yılmaz ve Yıldırım 2023) ile depremin okullar, öğrenciler ve öğretmenler üzerindeki etkileri (Arıcı ve diğ. 2023, Küçükakın ve diğ. 2024) gibi konulara odaklanmıştır. Özer (2023) de çalışmasında deprem sonrasında Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından alınan politik önlemlerden bahsetmiştir. Ancak, depremin yoğun olarak etkilediği illerde, eğitim alanında merkezi ve yerel otoriteler tarafından gerçekleştirilen uygulamalara ilişkin kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, depremin yaşandığı yılı (2023) temel alarak bir takvim yılı boyunca okullara gönderilen resmi yazıları kriz yönetimi açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmada, öncelikle kriz ve kriz yönetimi kavramlarına yer verilmiş; ardından doğa kaynaklı afetler olarak depremlerin kamu ve eğitim üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Son olarak, 6 Şubat depremleri

sonrasında eğitim-öğretim süreçlerinin sürekliliğini sağlamak amacıyla hayata geçirilen uygulamalar incelenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1) Kriz

Kriz, genellikle ani bir şekilde ortaya çıkan ve meydana geldiği organizasyonun güvenliğine, rutin faaliyetlerine, hedeflerine ve sürdürülebilirliğine karşı tehdit oluşturan, olumsuz sonuçlar doğurma potansiyeline sahip olaylar olarak tanımlanmaktadır (Akar 2021). Çoğunlukla beklenmeyen, ani ve karmaşık olaylar şeklinde ortaya çıkan krizler, önlenmediği takdirde kurumların itibar kaybına ve hatta çöküşüne yol açabilmektedir. Bununla birlikte, her olumsuz olay kriz olarak değerlendirilemez. Krizler, belirli kriterler çerçevesinde diğer olumsuz olaylardan ayrılmaktadır (İrdem ve Mert 2023).

Bir olayın kriz olarak değerlendirilebilmesi için öncelikle, normal akışı ciddi ölçüde bozması, olağanüstü ve beklenmedik nitelikte olması gerekmektedir (Durusu 2006). Buna ek olarak, olayın acil müdahale gerektiren bir durumu ifade etmesi, krizin temel özelliklerinden biridir. Ayrıca, olayın geniş çaplı etkiler oluşturmaması ve organizasyonları, toplulukları ve bireyleri derinden etkileyebilme potansiyeline sahip olması, kriz tanımında önemli bir kriterdir (İrdem ve Mert 2023). Bunun yanı sıra, mevcut yönetim süreçlerinin yetersiz kaldığı durumlar da krizlerin ayırt edici özelliklerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu tür olaylar, yalnızca karmaşıklık ve aciliyet gibi unsurlar taşımakla kalmaz, aynı zamanda kurumların veya toplulukların standart prosedürlerle başa çıkamayacakları ölçüde derin bir etki yaratır. Bu nedenle, krizlerin yönetilmesi için özel ve hızlı müdahale stratejilerinin gereklilik arz etmesi, kriz tanımını tamamlayan bir başka önemli unsurdur.

2.2) Kriz Yönetimi

Kriz yönetimi, kurumların gerilim ve karmaşa ortamlarını bertaraf etmeye yönelik olarak planlı, sistematik ve uygulanabilir kararları aldığı kritik bir süreçtir (Akın 2020). Bu süreç, kriz durumlarının etkilerini en aza indirmeyi ve örgütün dayanıklılığını artırmayı hedefler. Kriz yönetimi, beklenmedik durumların ortaya çıkmasını takiben krizin potansiyel zararlarını engellemek, bu zararlarla karşılaşıldığında ise zararları ortadan kaldırmak ya da en aza indirmek amacıyla uygulanan stratejilerin bütünüdür (Harputlu 2017, Akın 2020, Akar 2021). Etkili kriz yönetimi, örgütlerin kriz anında kararlılık ve hızlı yanıt yeteneklerini ortaya koymasından önemlidir. Krizin yönetilme süreci; yöneticiler, kurumların kaynakları, iletişim stratejileri, paydaşlar ve karar mekanizmaları gibi unsurları içerir (Harputlu 2017). Kriz yönetiminin temel önceliği, örgütün ve paydaşlarının tehdit ve tehlikelerden korunmasını sağlamaktır (Coombs 2007). Ayrıca, örgüt için tehdit oluşturan durumlara hızlı müdahale etmek, etkili stratejiler belirlemek ve bu stratejileri uygulamaya koymak kriz yönetiminin ana hedefleri arasında yer almaktadır.

2.2.1) Kriz Yönetim Yaklaşımları

Kriz yönetim yaklaşımları, kurumların krizlere nasıl tepki vereceklerini ve kriz sürecini nasıl yöneteceklerini belirlemelerine yardımcı olan temel bir çerçeve sunar. Bu yaklaşımlar, krizlerle başa çıkma stratejilerinin oluşturulmasında rehberlik eder. Literatürde kriz yönetimi

yaklaşımları genellikle proaktif ve reaktif yaklaşımlar (Tekin 2015, Yolcu 2018, Güngör 2020, Akar 2021) olarak iki temel kategoriye ayrılmaktadır. Bununla birlikte, bazı çalışmalarda bu iki yaklaşımın etkileşiminden doğan interaktif yaklaşım da dikkate alınmıştır (Özdemir ve Uçar 2020).

Proaktif yaklaşımlar, krizleri önceden öngörmeye ve oluşmadan önce önlem almaya odaklanmaktadır. Bu yaklaşım, olası kriz risklerini en aza indirmek için uzun vadeli planlamaları ve öngörülerini içerir. Reaktif yaklaşımlar ise kriz meydana geldikten sonra tepki verme ve oluşan hasarı en aza indirme sürecine yoğunlaşır. Bu bağlamda, reaktif yaklaşım daha çok krizle mücadele sürecinde etkili çözümler üretmeye yöneliktir. Etkileşimli yaklaşımlar ise proaktif ve reaktif unsurları birleştiren bir model sunmaktadır. Bu yaklaşım hem krizi önceden tahmin etmeyi hem de kriz meydana geldiğinde hızlı ve etkili bir şekilde tepki vermeyi içerir. Etkileşimli kriz yönetimi, kurumların kriz sürecinde iç ve dış paydaşlarla sürekli bir etkileşim içinde olmalarını ve katılımcı bir süreç yürütmelerini vurgulamaktadır. Ayrıca, iletişimin önemine ve paydaşların kriz yönetim sürecine aktif katılımına dikkat çekmektedir. Bu yaklaşım, kriz sürecini kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası olmak üzere bütüncül bir şekilde ele alarak organizasyonlara daha kapsayıcı bir yönetim perspektifi sunar (Özdemir ve Uçar 2020).

2.2.2) Etkileşimli Kriz Yönetim Modelleri

Etkileşimli kriz yönetim modelleri, kurumlara kriz yönetim sürecini adım adım uygulamaları için bir çerçeve oluşturmaktadır. Süreç, krize hazırlıktan krizden kurtulmaya kadar olan bütün safhaları kapsar. Bu modeller, yöneticilerin durumu tüm yönleriyle anlamalarını sağlar ve uygulama noktasında onlara rehberlik eder. Literatürde kriz yönetimine yönelik birçok modelin geliştirildiği görülmektedir. Petak Modeli (1985), Fink Modeli (1986), Mitroff Modeli (1994), Augustine Modeli (1995), González-Herrero ve Pratt Modeli (1996), Moore Modeli (2002) ve Boin Modeli (2017) kronolojik olarak ele alınabilecek bazı modeller arasında yer almaktadır (Özcan 2021). Bu çalışmada ise Coombs'un üç aşamalı kriz yönetim modeli temel alınmıştır.

Coombs (2007), geliştirdiği modelde kriz yönetiminde kurumların nasıl hareket etmesi gerektiğine dair temel bir çerçeve sunar. Bu modele göre, her kriz durumu kriz öncesi, kriz anı ve kriz sonrası olmak üzere üç aşamada ele alınmalı ve her aşama kendine özgü bir yönetim stratejisi gerektirmektedir. Bu bağlamda, modeldeki aşamalar ve alt boyutlar okullarda kriz yönetimi bağlamında yapılması gerekenleri sistematik bir şekilde ele almaktadır (Coombs 2007, Fearn-Banks 2016, Boin ve diğ. 2005).

Kriz öncesi aşamada, hazırlık ve önleyici tedbirler temel öneme sahiptir. Kriz öncesinde, organizasyonun krizle başa çıkma kapasitesini artıracak hazırlıklar yapılmalıdır. Bu kapsamda, okullarda kriz farkındalığını artırmak, afetlere yönelik acil durum planları oluşturmak ve personel ile öğrencileri bilinçlendirmek öncelikli adımlardır. Ardından, eğitim ve altyapı geliştirme süreci devreye girer. Bu süreçte, kriz yönetimi planlarının tüm paydaşlara ulaştırılması ve okul altyapısının güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Son olarak, erken uyarı sistemlerinin kurulması önem taşır. Bu sistemler, kriz sinyallerini önceden tespit edebilmek için düzenli olarak gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir.

Kriz aşaması, krizle mücadelede en kritik dönemi ifade eder. Bu aşamada, ilk olarak krize tepki verme adımı öne çıkar. Krizle ilgili kararlar hızlı ve etkili bir şekilde alınmalı; bu süreçte iletişim, organizasyonel koordinasyon ve kaynak yönetimi ön planda olmalıdır. Daha sonra, iletişim ve koordinasyon basamağı devreye girer. Bu basamak, okul yönetimi, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve yerel otoriteler arasında doğru bilgi aktarımını ve etkin bir iş birliğini sağlamayı hedefler. Kriz sırasında alınan duyuruların zamanında ve doğru olması bu sürecin başarısı için kritiktir. Son olarak, zararın azaltılması basamağı, krizin etkilerini en aza indirmek için hızlı müdahale stratejilerini içerir. Eğitim süreçlerinin aksamasını önlemek, öğrenciler ve personel için psikolojik destek sağlamak ve okulun fiziksel altyapısını kontrol etmek bu adımlar arasında yer almaktadır.

Kriz sonrası aşama, iyileşme ve değerlendirme süreçlerini kapsar. İlk olarak, okulların krizden fiziksel ve psikolojik olarak iyileşme sürecine girmesi sağlanmalıdır. Bu süreçte, iyileşme ve değerlendirme çalışmaları, okulun normal eğitim faaliyetlerine dönmelerini ve kriz sonrası yapılan analizlerle stratejilerin gözden geçirilmesini içerir. Krizden öğrenme aşaması ise, yaşanan krizden ders çıkarılmasını ve gelecekteki krizlere hazırlıklı olunmasını hedefler. Son olarak, psiko-sosyal destek ve eğitim sürecinin devamlılığı önem taşır. Bu süreçte, öğrencilere ve öğretmenlere psikolojik destek sağlanmalı ve eğitimin aksamaması için uzaktan eğitim gibi alternatif yöntemler devreye alınmalıdır.

2.3) Kamuda Kriz Yönetimi ve Eğitime Etkileri

Kamuda kriz yönetimi, kamu kurumlarının kriz durumlarında hızlı ve etkili bir şekilde tepki vermesini ve krizlerin etkilerini en aza indirmesini sağlayan bir süreçtir. Bu süreç, kamusal hizmetlerin sürdürülebilirliğini sağlamak, halkın güvenini ve desteğini kaybetmemek, kaosu büyümeden kontrol altına almak için etkin bir yönetim yaklaşımını gerektirir (Tekin 2015, Harputlu 2017). Kriz anında hızlı ve etkili müdahale, yalnızca zararı en aza indirmek için değil, aynı zamanda toplumun güvenini yeniden kazanmak için kritik öneme sahiptir (Bozkurt ve Akdeniz 2014). Ayrıca, kriz yönetim süreçleri kamu kurumlarının krizlere karşı hazırlıklı olmalarını ve etkili bir şekilde başa çıkmalarını sağlayacak temel bir çerçeve sunar.

Deprem gibi doğa kaynaklı afetler sonucunda diğer kamusal hizmetlerde olduğu gibi eğitim alanında da krizlerin ortaya çıkması kaçınılmazdır. Eğitim kurumlarında, deprem sonrası etkili bir kriz yönetimi gerçekleştirmek için öncelikle güvenliğin sağlanması ve hasar tespiti yapılması gereklidir (West 2020). Güvenliğin sağlanmasının ardından, eğitim faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak için alternatif planların oluşturulması ve geçici çözümlerin uygulanması önem taşır. Bu süreçte, öğrenciler ve eğitim personelinin psikososyal ihtiyaçlarına yönelik destek hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulması da büyük bir gereklilik olarak öne çıkar (Çakmak 2019). Bu tür önlemler, depremin eğitim sistemi üzerindeki etkilerini en aza indirerek, eğitim paydaşlarının güvenliğini sağlamak ve eğitimin sürdürülebilirliğini korumak için temel bir zemin oluşturur. Doğa kaynaklı afetlerin eğitim sistemine olan etkilerinin minimize edilmesi, etkin bir kriz yönetimi ile mümkün olup, bu yaklaşım hem eğitim faaliyetlerinin devamlılığını sağlamakta hem de toplumun kriz sonrası toparlanma sürecine önemli bir katkı sunmaktadır.

2.3.1) 6 Şubat Depremleri Sonrasında Eğitim Alanında Türkiye’de Yapılanlar

6 Şubat 2023’te meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremler, Türkiye’de 11 ili kapsayan geniş bir alanda etkili olmuştur. Bu afet, yaklaşık 3 milyon 920 bin öğrenci ve 220 bin öğretmeni doğrudan etkilemiştir. Deprem nedeniyle 960 öğretmen hayatını kaybederken, hayatını kaybeden öğrencilerle ilgili net bir bilgi paylaşılmamıştır. Bunun yanı sıra, 936 okul ve 11 bin 738 derslik kullanılamaz hâle gelmiştir (Gencer ve diğ. 2023). Deprem sonrasında eğitim-öğretime 23 Şubat’a kadar ara verilmiştir. Bu tarihten sonra yaklaşık 15 milyon 242 bin öğrenci okullarına dönmüştür. Ancak deprem bölgesindeki iller, mevcut hasar durumlarına göre üç kategoriye ayrılmış ve bu illerde eğitim-öğretime sırasıyla 1 Mart, 13 Mart ve 27 Mart tarihlerinde kademeli olarak başlanmıştır.

MEB, depremden en çok etkilenen Kahramanmaraş, Malatya, Elâzığ, Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Hatay, Adana, Osmaniye ve Adıyaman illerinde bir dizi faaliyet gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetler arasında arama kurtarma çalışmaları, okulların bakım ve onarımı, eğitim-öğretime hazırlık, psikososyal destek hizmetleri, taşınabilir eğitim düzenlemeleri, barınma ve beslenme olanakları, kırtasiye ve tablet dağıtımı, sınav hazırlık kursları (LGS ve YKS), halk eğitimi kursları, öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimler ve geleneksel oyunlar ile bilim şenlikleri yer almaktadır (MEB 2024). Ayrıca, öğrencilerin istedikleri illere nakilleri gerçekleştirilmiş ve yüz bin öğrenciye ek kontenjan tanınarak burs imkânı sağlanmıştır. Öğretmenlerin deprem bölgesi dışındaki illere tayin talepleri karşılanmış, gönüllü öğretmenler deprem bölgesine görevlendirilmiş ve öğretmenlerin sağlık özürlü veya aile birliği gibi nedenlerle yer değişikliği talepleri yerine getirilmiştir. Merkezi düzeyde yürütülen bu uygulamalara ek olarak, yerel yönetimler de çeşitli alanlarda destek sağlamaya çalışmıştır.

Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi’nin (OCHA 2023) raporuna göre, okullar kademeli olarak yeniden açılmış olsa da depremin yaşandığı 2023 yılı eğitim-öğretim döneminde özellikle kırsal bölgelerde ulaşım olanaklarının eksikliği, öğrencilerin ve öğretmenlerin okullara erişimini engellemektedir. Depremden etkilenen illerde okula devamlılık oranları ciddi farklılıklar göstermekte olup Hatay’da % 35-50, Kahramanmaraş’ta % 70, Malatya’da % 35 ve Adıyaman’da % 40 arasında değişmektedir. Özellikle 2023 yılı 2. döneminde, düzensiz yerleşim alanları, geçici öğrenme alanlarının (örneğin konteynerler, prefabrik okullar) eksikliği, kırsal bölgelerde eğitim hizmetlerinin yetersizliği ve öğretmenlerin konaklama ile ulaşım imkânlarının sınırlılığı gibi sorunlar eğitim sistemini olumsuz etkilemeye devam etmiştir. Bu sorunların çözümü için MEB’in orta vadeli toparlanma planları geliştirmesi ve mevcut çalışmaların etkinliğini değerlendirmesi gerekmektedir. Deprem sonrası yürütülen bu çalışmaların, eğitimde sürdürülebilir bir iyileşme sağlaması adına stratejik bir şekilde planlanması ve uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma, Türkiye’de 6 Şubat depremleri özelinde okullarda gerçekleştirilen kriz yönetimi faaliyetlerini belirlemek, bu faaliyetlerin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma, afetlerde kriz yönetimi alanına katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu doğrultuda, deprem bölgesindeki okullara kriz öncesi, kriz sırası ve kriz sonrası

dönemlerde gönderilen resmi yazılar kriz yönetimi bağlamında analiz edilmiştir. Araştırma amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Kriz öncesinde okul yönetimlerine gönderilen “deprem” ve “afet” konulu resmi yazılar ve içerikleri nelerdir?
2. Kriz sırasında okul yönetimlerine gönderilen “deprem” ve “afet” konulu resmi yazılar ve içerikleri nelerdir?
3. Kriz sonrasında okul yönetimlerine gönderilen “deprem” ve “afet” konulu resmi yazılar ve içerikleri nelerdir?

3.YÖNTEM

3.1) Araştırmanın Modeli ve Veri Toplama Süreci

Bu çalışma, nitel bir araştırma olarak tasarlanmış ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, yazılı, görsel veya fiziksel materyallerin sistematik bir şekilde incelenmesiyle elde edilen verilerin analizini kapsar. Resmi dokümanlar, devlet kurumlarının veya özel kuruluşların kurum içi, kurumlar arası ya da vatandaşlarla gerçekleştirdikleri yazışmaları içerir ve organizasyonel çalışmalarda önemli bir veri kaynağı olarak öne çıkar (Sak ve diğ. 2021).

Araştırma kapsamında incelenen dokümanlar, 01.01.2023 ile 31.12.2023 tarihleri arasında Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesindeki 37 liseye gönderilen resmi yazılardan oluşmaktadır. Bu okulların seçilmesinin nedeni Kahramanmaraş’taki iki merkez ilçeden Onikişubat ilçesindeki liselerin eğitim-öğretime devam etmeleridir. Diğer merkez ilçe olan Dulkadiroğlu ilçesindeki okulların büyük bölümü ya yıkılmış ya da ağır hasar almıştır. Bu belgeler, MEB’in 2012 yılından itibaren resmi yazışmalarını elektronik ortamda gerçekleştirmek amacıyla başlattığı Doküman Yönetim Sistemi (DYS) aracılığıyla bir araya getirilmiştir.

Araştırma kapsamında toplanan resmi yazılar, üç farklı döneme ayrılarak analiz edilmiştir. 01.01.2023 tarihinden depremin yaşandığı 06.02.2023 tarihine kadar gelen yazılar “kriz öncesi dönem” olarak kabul edilmiştir. 8 Şubat 2023 tarihli ve 6785 sayılı Cumhurbaşkanlığı kararı ile depremlerden etkilenen 10 şehir için üç ay süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmiştir. Bu süreç, “kriz sırası dönem” olarak adlandırılmıştır. OHAL bitiminden yıl sonuna kadar geçen süre ise “kriz sonrası dönem” olarak tanımlanmıştır. Bu şekilde dönemlere ayrılan dokümanlar, kriz yönetimi bağlamında analiz edilerek, 6 Şubat depremleri özelinde okullarda gerçekleştirilen kriz yönetimi faaliyetlerinin belirlenmesi ve bu faaliyetlerin etkinliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

3.2) Verilerin Analizi

Bu çalışmada, tümdengelimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır (Krippendorff 2004, Patton 2002). Analiz sürecinde, 01.01.2023- 31.12.2023 tarihleri arasında Doküman Yönetim Sistemi (DYS) üzerinden okullara gönderilen resmi yazılar, Coombs’un (2007) üç aşamalı kriz yönetimi modeli temel alınarak kriz öncesi, kriz sırası ve kriz sonrası olmak üzere üç döneme ayrılmıştır. Yazılar, MEB tarafından kullanılan desimal dosyalama sistemi (DDS) doğrultusunda sınıflandırılmıştır. DDS, özellikle bilgi yönetimi ve arşivleme alanında yaygın olarak kullanılan bir yöntem olup, bilgileri sayısal kategoriler halinde organize ederek erişimi kolaylaştırmaktadır (Hunter 2020). MEB’in DDS sistemi, dört ana başlıktan oluşmaktadır: “Genel Konular”, “Ana Hizmet

Faaliyetleri”, “Danışma ve Denetim ile İlgili Faaliyetler” ve “Yardımcı Hizmetlerle İlgili Faaliyetler”.

Analiz çerçevesi olarak, Coombs’un kriz yönetimi modeli ile DDS’nin dört ana başlığı temel alınmış ve yazılar bu çerçevede doğrultusunda değerlendirilmiştir. Veri analizi dört aşamada gerçekleştirilmiştir: İlk aşamada, kodlama ve başlangıç kategorilerinin belirlenmesi yapılmıştır. DYS üzerinden alınan yazılar, DDS’nin ana başlıkları altında incelenmiş ve yazıların genel içeriği analiz edilerek temel temalar belirlenmiştir. Örneğin, “ek kontenjan hakkı” gibi bir yazı, Eğitimde Yeniden Yapılanma ve Erişim teması altında kodlanmıştır. Bu süreçte, yazıların içerik ve bağlamları analiz edilerek kriz yönetimi açısından öne çıkan unsurlar belirlenmiştir.

İkinci aşamada, kategori ve temalar oluşturulmuştur. Kodlama sürecinde yazılar arasında ortak içerik özellikleri ve işlevsel benzerlikler tespit edilmiştir. Bu benzerlikler, verilerin hangi tematik alanlara yoğunlaştığını belirlemek için kullanılmıştır. Örneğin, altyapı onarımı ve yeniden yapılanmaya yönelik yazılar, Fiziksel ve Kurumsal İyileştirme kategorisinde toplanmıştır. Benzer şekilde, öğrenci ve öğretmenlere yönelik destek hizmetlerini içeren yazılar, Psikososyal Destek ve Erişim kategorisi altında sınıflandırılmıştır.

Üçüncü aşamada, kategoriler arasındaki bağlantılar incelenmiştir. Kategoriler belirlendikten sonra, yazılar arasındaki tematik ilişkiler analiz edilmiştir. Örneğin, “Psikososyal destek” içerikli yazıların, kriz sonrası eğitim süreçlerini düzenlemeye yönelik yazılarla paralellik gösterdiği ve bu yazıların birbirini tamamladığı belirlenmiştir. Altyapı ve lojistik düzenlemelere ilişkin yazılar ile öğretmenlerin görevlendirilmesine yönelik yazılar arasında da sürdürülebilir kurumsal süreçler açısından anlamlı bağlantılar bulunmuştur.

Son aşamada, veriler yorumlanmış ve tematik alanlar düzenlenmiştir. Bu aşamada, belirlenen kategoriler ve temalar, kriz öncesi, sırası ve sonrası dönemde gönderilen yazıların

içeriğini anlamak ve kriz yönetimine ilişkin çıkarımlar yapmak için sistematik bir çerçeveye oturtulmuştur. Örneğin, kriz öncesi yazıların genellikle risk değerlendirmesi ve hazırlık temalarını kapsadığı, kriz sırasındaki yazıların ise acil müdahaleler ve organizasyonel koordinasyona odaklandığı gözlemlenmiştir. Kriz sonrası yazılar ise iyileştirme ve eğitimde sürdürülebilirliğe yönelik önlemleri içermektedir.

Bu sürecin sonunda, belirlenen kategoriler ve temalar, kriz yönetiminin insani, kurumsal ve lojistik boyutlarını ele alan bir analiz çerçevesi sunmuştur. Bu yöntem, yazıların yalnızca içeriğini değil, aynı zamanda kriz yönetimi bağlamındaki daha geniş anlamlarını analiz etmeye yardım etmiştir. Böylelikle elde edilen tematik çerçeve, verilerin sistematik bir şekilde sınıflandırılmasını ve kriz yönetimine ilişkin derinlemesine yorumların yapılmasını mümkün kılmıştır.

3.3) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Özkan (2023) çalışmasında özellikle doküman incelemesi yönteminin kullanıldığı çalışmalarda geçerlik ve güvenilirliğin nasıl sağlanması gerektiğine odaklanmıştır. Çalışmada yorumlayıcı ve eleştirel paradigma ekseninde geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için bazı kriterler ortaya koymuştur. Bu çalışmada da Özkan’ın (2023) geçerlik için önerdiği verileri sistematik hale getirme, belgelerin saklanması, hangi belgelerin araştırmaya dahil edilip edilmeyeceğine dair kanıtların sunulması, orijinal belgelerin kullanılması, araştırma konusu ile belgelerin toplandığı zaman dilimin uygunluğu ve üç araştırmacı ve dışardan bir uzmanla yapılan eş kodlamalar ile güvenilirlik için dokümanların derinlemesine anlaşılması ve anlam inşası, destekleyici alıntılar ve meslektaş teyidi stratejilerine başvurulmuştur.

4. BULGULAR

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri bağlamında okullara gönderilen resmi yazılar, kriz yönetiminin farklı aşamalarında belirgin bir çeşitlilik göstermiştir. Tablo 1’de okullara gelen yazıların dağılımları gösterilmektedir.

Tablo 1: Resmi yazıların sayısı ve deprem/afet temalı yazıların dağılımı
Table 1: Number of official correspondence and distribution of earthquake/disaster themed letters

Gelen yazılar	Tüm yazılar	“Deprem” ve “Afet” başlıklı yazılar
Kriz öncesi	79	2
Kriz sırası	107	28
Kriz sonrası	433	31
Toplam	619	61

Yapılan analizler sonucunda, yazıların sayısının ve içeriğinin kriz öncesi, sırası ve sonrası dönemde farklılaştığı tespit edilmiştir. Kriz öncesi dönemde (01.01.2023- 05.02.2023) okullara toplamda 79 resmi yazı gönderilmiştir. Ancak bu yazılardan yalnızca 2 tanesi “deprem” veya “afet” başlığını taşımaktadır. Bu sayı, toplam yazıların %2.5’ine karşılık gelmektedir. Bu durum, kriz öncesinde deprem ve afet konularına ilişkin yazıların oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Deprem’in meydana geldiği ve OHAL

ilan edilen kriz döneminde (06.02.2023- 09.05.2023), yazı sayısında belirgin bir artış gözlenmiştir. Bu dönemde toplam 107 yazı gönderilmiş olup, bunların 28’i deprem veya afet konularını içermektedir. Deprem temalı yazıların tüm yazılara oranı %26.2’dir. Bu artış, kriz sırası dönemde ilgili kurumların afet yönetimi bağlamında daha fazla iletişimde bulunduğunu göstermektedir. OHAL’in sona ermesinden yıl sonuna kadar olan kriz sonrası dönemde (10.05.2023- 31.12.2023), gelen yazı sayısında en yüksek artış yaşanmış ve toplam 433 yazı

gönderilmiştir. Ancak bu yazıların yalnızca 31'i deprem veya afet başlığını taşımaktadır. Bu oran, toplam yazıların %6.5'ine karşılık gelmektedir. Yazıların içeriği, genellikle kriz sonrası iyileştirme çalışmaları, eğitim süreçlerinin normalleşmesi ve uzun vadeli düzenlemelere yöneliktir.

Resmi yazılar, kriz yönetiminin farklı aşamalarında DYS üzerinden okullara gönderilmiş ve DDS çerçevesinde dört ana başlık ve alt başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Tablo 2'de paylaşılan veriler, kriz öncesi, kriz sırası ve kriz sonrası dönemde gönderilen deprem ve afet konulu toplam 61 yazının analizine dayanmaktadır.

Tablo 2: Okullara Gönderilen Resmi Yazıların Kriz Dönemlerine Göre Dağılımı
Table 2: Distribution of Official Correspondences Sent to Schools by Crisis Periods

		Kriz öncesi	Kriz sırası	Kriz sonrası	Toplam
Genel Konular	Genel İşler	-	4	1	5
	Eğitim ve Öğretim İşleri	-	6	4	
Ana Hizmet Faaliyetleri	Öğrenci İşleri	-	2	5	18
	Özel Öğretim Kurumları	-	-	1	
	Araştırma, Planlama İşleri	-	-	2	
Danışma-Denetim Faaliyetleri	Hukuk İşleri	-	-	1	3
	Hizmet Öncesi ve Hizmet içi Eğitim İşleri	1	-	2	
Yardımcı Hizmet Faaliyetleri	İdari ve Sosyal İşler	-	1	-	
	Tanıtım ve Yayın İşleri	-	-	1	
	Mali İşler	-	4	3	35
	Personel İşleri	1	9	6	
	Topyekûn Savunma ve Sivil Hizmetleri	-	2	5	
	Toplam		2	28	31

Tablo 2, kriz yönetimi sürecinde okullara gönderilen yazıların dört ana başlık (Genel Konular, Ana Hizmet Faaliyetleri, Danışma-Denetimle İlgili Faaliyetler ve Yardımcı Hizmetlerle İlgili Faaliyetler) altında kriz dönemlerine göre dağılımını göstermektedir. Kriz öncesi dönemde (01.01.2023–05.02.2023), yalnızca iki yazının gönderildiği görülmekte ve bu yazılar Genel Konular ve Yardımcı Hizmetler başlıkları altında yer almaktadır. Bu durum, kriz öncesi dönemde yazışma faaliyetlerinin sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Kriz sırası dönemde (06.02.2023–09.05.2023), yazışma sayısı önemli ölçüde artarak 28'e ulaşmıştır. Bu dönemde, özellikle Personel İşleri ve Eğitim ve Öğretim İşleri ile ilgili konularında yazıların yoğunlaştığı görülmektedir. Ayrıca, bu dönemde Genel ve Mali İşler gibi diğer başlıklarda da çeşitli yazılar gönderilmiş olup, bu durum kriz sırasında farklı alanlarda eş zamanlı müdahale yapıldığını ortaya koymaktadır. Kriz sonrası dönemde (10.05.2023–31.12.2023), toplamda 31 yazı gönderilmiştir. Bu yazılar daha çok Personel İşleri, Öğrenci İşleri, Topyekûn Savunma ve Sivil Hizmetleri ve Eğitim ve Öğretim İşleri gibi başlıklara odaklanmıştır. Özellikle kriz sonrası yeniden yapılanma sürecine yönelik düzenlemeler ve sistematik iyileştirme çalışmaları bu dönemin öne çıkan unsurları arasında yer almaktadır. Genel olarak, yazıların

içerikleri ve dağılımları, kriz yönetimi süreçlerinde odaklanılan önceliklerin kriz dönemine bağlı olarak nasıl değiştiğini göstermektedir. Kriz sırası dönemde hızlı müdahaleler öne çıkarken, kriz sonrası dönemde uzun vadeli yeniden yapılanma çalışmaları ve sürdürülebilir düzenlemeler ön plana çıkmıştır. Bu dağılım, kriz yönetimi süreçlerinde her bir dönemin kendine özgü gereksinimlerini ve önceliklerini yansıtmaktadır.

Okullara gönderilen resmi yazılar, ayrıntılı olarak Coombs'un (2007) üç aşamalı kriz yönetimi modeli çerçevesinde kriz öncesi, kriz sırası ve kriz sonrası dönemlere ayrılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu analiz, her bir dönemde yazıların içeriksel farklılıklarını, odaklandıkları temaları ve kriz yönetimi bağlamında üstlendikleri işlevleri anlamayı amaçlamaktadır. Aşağıda, her bir aşamaya ilişkin elde edilen bulgular kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır.

4.1) Kriz Öncesi Dönemde Gelen Yazılara İlişkin Bulgular

Kriz öncesinde gönderilen yazılar, ağırlıklı olarak afet bilincinin artırılmasına ve kriz durumlarında bireylerin hazırlıklı hale getirilmesine yönelik düzenlemeleri içermektedir (Tablo 3). Yazılar, kriz yönetiminin temel taşlarından biri olan önleme ve hazırlık aşamasına odaklanmaktadır.

Tablo 3: Kriz Öncesinde Gelen Yazıların Analizi
Table 3: Analysis of Official Correspondences Received Before the Crisis

Kategori	Tematik İçerik	Örnek Yazılar ve İlgili Düzenlemeler
Afet Farkındalığı ve Hazırlık Çalışmaları	Afet bilincinin artırılması ve bireylerin afetlere hazırlıklı hale getirilmesi	"Okulum Afete Hazır Yarışması," "Afetlerden Korunma Bilinci" temalı eğitim içerikleri
Eğitim ve Kapasite Geliştirme	Öğretmen ve öğrencilerin afet yönetimi konularında bilinçlendirilmesi	"Çevrimiçi Seminer" düzenlenmesi, afet yönetimi ve korunma bilincine yönelik eğitim programlarının planlanması

Afet farkındalığı ve hazırlık çalışmaları kategorisinde yer alan yazılar, afet bilincini artırmayı ve bireylerin kriz durumlarına yönelik hazırlık kapasitelerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. “Okulum Afete Hazır Yarışması”, öğrencilerin ve okulların afetlere karşı farkındalık kazanmalarını sağlamak için tasarlanmıştır. “Afetlerden Korunma Bilinci” temalı içerik ise bireysel ve kurumsal düzeyde risklerin azaltılmasına yönelik bilgi sağlamaktadır. Kriz öncesi dönemde öne çıkan bir diğer kategori ise eğitim ve kapasite geliştirme çalışmalarıdır. Bu kapsamda bir “Çevrimiçi Seminer” düzenlenmesi gelen bir yazının konusunu oluşturmuştur. Bu türden bir girişim, eğitim yoluyla kriz yönetimi becerilerinin geliştirilmesine yönelik bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Aynı zamanda, kriz anında liderlik yapabilecek bireylerin yetiştirilmesine yönelik uzun vadeli bir planın parçası olarak da değerlendirilebilir.

4.2) Kriz Döneminde Gelen Yazılara İlişkin Bulgular

Kriz sırasında okullara gönderilen yazılar, kriz yönetiminin çok boyutlu ve kapsamlı bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Yazıların içerikleri incelendiğinde, beş ana boyut etrafında yoğunlaştığı görülmektedir: eğitim-öğretim süreçlerinin sürekliliğini sağlama, öğrenci destek hizmetleri, sosyal ve psikolojik ihtiyaçları karşılama ve altyapı ile ilgili düzenlemeler ile lojistik desteği organize etme. Bu temalar, kriz yönetiminin hem insani hem de idari boyutlarını eşzamanlı olarak ele almayı amaçladığını ortaya koymaktadır. Tablo 4’te okullara gelen örnek yazılarla birlikte ortaya çıkan kategori ve tematik içerikleri sunulmaktadır.

Tablo 4. Kriz Sırasında Gelen Yazıların Analizi
Table 4: Analysis of Official Correspondences Received During the Crisis

Kategori	Tematik İçerik	Örnek Yazılar ve İlgili Düzenlemeler
Eğitim ve Öğretimin Sürekliliği	Eğitim faaliyetlerinin devamlılığı, kesintilerin yönetimi ve yeniden yapılandırma	Eğitime ara verilmesi, ders saatlerinin düzenlenmesi, çadırkent ve konteyner kentlerde eğitim yönetimi, nakil işlemleri, taşınacak okul planlaması, burs ve yatılılık düzenlemeleri
Öğrenci Destek Hizmetleri	Öğrencilerin eğitim haklarına erişiminin sağlanması	Afet bölgesindeki öğrencilerin nakil işlemleri, bursluluk ve yatılılık iş ve işlemleri, anne veya babasını kaybeden öğrencilere yönelik eğitim destekleri
Psikososyal ve Sosyal Destek	Psikolojik dayanıklılık ve bireylerin sosyal ihtiyaçlarını karşılama	Psikososyal destek eylem planı ve uygulama esasları, özel gereksinimli bireyler için barınma ve tahliye düzenlemeleri, ebeveynlerini kaybeden öğrencilere eğitim destekleri
Altyapı ve Lojistik Düzenlemeler	Okulların fiziksel koşullarının iyileştirilmesi ve malzeme ihtiyaçlarının karşılanması	Okul hasar tespitine yönelik düzenlemeler, bakım ve onarım malzemesi talepleri, ödenek talepleri
Personel Düzenlemeleri ve İdari Süreçler	Kamu çalışanlarının hareketliliği, görev tanımları ve kriz koşullarına uyum sağlama	Afet bölgesindeki kamu çalışanlarına yönelik tedbirler, il içi isteğe bağlı yer değiştirme, ücretli öğretmen görevlendirme, personel bilgileri alınması

Kriz sırasında gönderilen yazılar, eğitim süreçlerinin kesintiye uğramaması için çeşitli düzenlemeleri içermektedir. Derslik sıkıntısından dolayı okullardaki zorunlu ders saati değişiklikleri, alternatif okul yapıları oluşturulması ve taşınmalı eğitime geçiş gibi konular ele alınmıştır. Bununla birlikte, eğitim süreçlerinde ortaya çıkan kesintiler, kriz sonrası yeniden yapılanma gerekliliğini işaret etmektedir. Yazılar, bu yeniden yapılanma sürecinin adım adım planlandığını ve kriz anında alınan önlemlerle gelecekteki düzenlemelere temel oluşturduğunu göstermektedir.

Öğrenci destek hizmetleri kategorisinde öğrencilerin öğrenimlerine devam edebilmeleri için kazanılmış haklarının korunması ve gözetilmesi için kriz sırasında okullara çeşitli yazılar gelmiştir. Bu yazılarda, öğrencilerin eğitimlerine devam edebilmeleri için yapılan nakil işlemleri, burs ve yatılılık düzenlemeleri gibi konuların ön plana çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte depremde aile bireylerini kaybetmiş öğrenciler için de ayrıca bir hassasiyet gösterilmiştir. Bu durum, kriz yönetiminde öğrenci merkezli bir yaklaşımın gözetildiğini ortaya koymaktadır.

Gönderilen yazıların önemli bir kısmı hem öğrencilerin hem de personelin sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler içermektedir. Psikososyal destek eylem

planlarının hazırlanması, özel gereksinimli bireyler için barınma ve tahliye süreçlerinin organize edilmesi gibi yazılar, bireylerin kriz sırasında karşılaşılabilecekleri zorlukları hafifletmeyi amaçlamaktadır. Özellikle, ebeveynlerini kaybeden öğrencilere yönelik destek mekanizmalarının devreye sokulması, kriz yönetiminin insani boyutunu vurgulamaktadır. Bu yazılar, yalnızca eğitimle ilgili düzenlemeleri değil, aynı zamanda bireylerin yaşadığı travmalarla başa çıkmalarını destekleyen sistematik yaklaşımları ortaya koymaktadır.

Kriz sürecinde okulların fiziksel koşulları ve altyapısal ihtiyaçlarına ilişkin düzenlemeler de yazışmaların önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Okul hasar tespitleri, onarım ve bakım talepleri gibi yazılar, eğitim ortamlarının fiziki güvenliğini sağlamayı hedeflemektedir. Bunun yanında, malzeme ihtiyaçlarının karşılanması ve ödenek talepleri, kriz yönetiminin mali ve lojistik boyutunu göstermektedir. Bu tür düzenlemeler, eğitimin sürdürülebilirliğini sağlamak için fiziksel altyapının hızla iyileştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Son kategori olan personel düzenlemeleri ve idari süreçlerle ilgili yazıların analizinde, idari ve beşerî boyutlar arasında güçlü bir bağlantının olduğu görülmektedir. Eğitim süreçlerini düzenlemeye yönelik yazılar, aynı zamanda öğrenci ve

personelin psikososyal ihtiyaçlarını ele alan yazılarla paralellik göstermektedir. Örneğin, psikososyal destek programları ile öğrencilerin nakil işlemlerinin aynı dönemde ele alınması, kriz yönetiminde insani boyutun kurumsal düzenlemelerle nasıl birleştirildiğini göstermektedir. Benzer şekilde, altyapı ve bakım-onarım yazıları ile personel görevlendirme yazıları arasındaki ilişki, eğitim ortamlarının fiziksel olarak iyileştirilmesini insan kaynağını yöneterek destekleme amacını ortaya koymaktadır.

4.3) Kriz Sonrası Dönemde Gelen Yazılara İlişkin Bulgular

Kriz sonrası dönemde okullara gönderilen yazılar, kriz yönetiminin yeniden yapılanma ve uzun vadeli planlama süreçlerine odaklanıldığını göstermektedir. Yazıların içerikleri analiz edildiğinde, dört kategori öne çıkmaktadır: eğitimde yeniden yapılanma ve erişim, sosyal ve psikolojik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, altyapı ile lojistik düzenlemeler ve personel düzenlemeleri ve idari süreçlerin planlamasıdır. Bu temalar, kriz sonrası dönemin bir iyileşme ve hazırlık dönemi olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Tablo 5'te ilgili kategoriler, tema içerikleri ve örnekler yer almaktadır.

Tablo 5. Kriz Sonrasında Gelen Yazıların Analizi
Table 5: Analysis of Official Correspondences Received After the Crisis

Kategori	Tematik İçerik	Örnek Yazılar ve İlgili Düzenlemeler
Eğitimde Yeniden Yapılanma ve Erişim	Eğitime erişimin sürekliliği, bina planlaması ve eğitim kayıplarının telafisi	Ek kontenjan hakkı, yaz okulları, kitap seti dağıtımı, 2023-2024 eğitim öğretim yılı bina planlaması, sınıf mevcudu otuzun altında kalan okullara kura ile nakil işlemleri
Sosyal ve Psikolojik Destek	Psikososyal dayanıklılık, motivasyon, öğrencilere ve personellere yönelik destek mekanizmalarının güçlendirilmesi	Psikolojik dayanıklılık ve motivasyon temalı hizmet içi eğitimler, çadırkent ve konteyner kentlerde eğitim yönetimi, depremden etkilenen öğrencilere yönelik eğitim desteği
Altyapı ve Lojistik Düzenlemeler	Eğitim binalarının onarımı, lojistik ihtiyaçların karşılanması ve uzun vadeli planlama	Afet finansmanı ve proje yarışmaları, çadırkentlerde barınma ihtiyaçları, MEB Afet Acil Durum Yönetimi Eylem Planı (2023-2030), norm fazlası öğretmenlerin yönlendirilmesi
Personel Düzenlemeleri ve İdari Süreçler	Öğretmen ve personel hareketliliği, çalışma koşulları ve ivileştirme süreçleri	Yer değiştirme duyuruları, deprem sonrası personel taşıma, deprem tazminatı ödemeleri ve yıllık izin düzenlemeleri

Kriz sonrası yazılar, eğitimin yeniden düzenlenmesine yönelik çeşitli stratejileri içermektedir. Depremden etkilenen öğrenciler için ek kontenjanlar, yaz okulları ve kitap seti dağıtımı gibi uygulamalar, eğitime erişimin sürekliliğini sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, eğitim kurumlarının bina planlaması ve norm fazlası öğretmenlerin yönlendirilmesi gibi yapısal düzenlemeler, eğitim sisteminin kriz sonrası yeniden yapılanma sürecini desteklemektedir. Bu yazılar, krizden etkilenen bölgelerdeki eğitim kayıplarını telafi etmeye yönelik kapsamlı bir çabanın göstergesi olarak yorumlanabilir.

Kriz sonrası dönemde sosyal ve psikolojik destek yazılarının ağırlığı dikkat çekmektedir. "Psikolojik dayanıklılık ve motivasyon" temalı hizmet içi eğitimler, okullarda psikososyal destek hizmetlerinin güçlendirilmesi ve öğrencilere eğitim desteği sağlanması gibi düzenlemeler, bireylerin krizden kaynaklanan travmalarla başa çıkmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, çadır ve konteyner kentlerde eğitim-öğretim yönetimine yönelik yazılar, geçici yerleşimlerde dahi eğitimin devamlılığını sağlamaya yönelik bir yaklaşıma yansımaktadır.

Altyapı ve lojistik süreçlerine ilişkin yazılar, deprem sonrası dönemde uzun vadeli iyileştirme ve hazırlık süreçlerine odaklanmıştır. Depremde hasar gören eğitim binalarının planlaması, çadırkent ve konteyner kentlerdeki barınma ve eğitim yönetimi ile afet finansmanı üzerine hazırlanan programlar, kriz sonrası sürdürülebilir çözümler geliştirme çabalarının bir parçasıdır. Ayrıca, MEB tarafından yayımlanan Afet Acil Durum Yönetimi Eylem Planı (2023-2030), kriz yönetiminde uzun vadeli bir strateji oluşturma çabasını ortaya koymaktadır.

Kriz sonrası yazılar, insani ve kurumsal ihtiyaçların bir bütün olarak ele alındığını göstermektedir. Eğitimde erişim ve yeniden yapılanmaya yönelik yazılar, aynı zamanda sosyal ve psikolojik destek mekanizmaları ile desteklenmiştir. Örneğin, çadırkentlerde eğitim yönetimi ve barınma ihtiyaçlarına ilişkin düzenlemeler, öğrencilerin ve öğretmenlerin kriz sonrası dönemde karşılaştıkları zorlukları hafifletmeyi hedeflemektedir. Benzer şekilde, altyapıya ilişkin yazılar ile personel görevlendirme ve yer değiştirme düzenlemeleri arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri bağlamında okullarda kriz yönetimi süreçleri, okullara gönderilen resmi yazılar üzerinden incelenmiştir. Elde edilen bulgular, kriz yönetiminin her bir aşamasında farklı önceliklere işaret etmekte ve eğitim kurumlarında krizle başa çıkma kapasitesinin artırılması hususunda önemli ipuçları sunmaktadır.

Kriz öncesi dönemde gönderilen yazılar, afet farkındalığını artırmaya ve hazırlık çalışmalarını desteklemeye yönelik olsa da bu yazıların sayısının oldukça sınırlı olması (%2.5), eğitim sisteminde kriz öncesi hazırlıkların yeterince kurumsallaşmadığını ve sistematik bir yaklaşımla ele alınmadığını göstermektedir. Hazırlık aşamasının kriz yönetimindeki merkezi rolü düşünüldüğünde (Coombs 2007), bu bulgu, özellikle eğitim kurumlarında daha güçlü bir hazırlık altyapısının oluşturulması gerektiğine işaret etmektedir. Örneğin, "Okulum Afete Hazır Yarışması" gibi düzenlemeler, bireylerin afetlere karşı bilinçlenmesine katkı sağlasa da bu tür girişimlerin kapsam ve etkisinin artırılması gerektiği

söylenebilir. Eğitim kurumlarının hazırlık düzeylerinin artırılması, kriz sırası ve sonrası süreçlerin daha etkili bir şekilde yönetilmesine zemin hazırlaması itibarıyla önem taşımaktadır.

Deprem sonrası akut dönemde OHAL süreci sonuna kadar, yani kriz esnası olarak adlandırdığımız dönemde, okullara gönderilen yazıların tematik yoğunluğu, kriz yönetiminin çok boyutlu bir anlayışla ele alındığını göstermektedir. Bu bulgular, kriz sırasındaki müdahalelerin yalnızca fiziksel iyileştirme çalışmalarıyla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda bireylerin duygusal dayanıklılıklarını ve sosyal uyumlarını desteklemeyi hedeflediğini ve dolayısıyla kriz yönetiminin kapsamlı bir çerçeveye oturtulduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, çadırkentlerde eğitim yönetimi ve psikososyal destek eylem planı gibi uygulamalar, eğitim sisteminin işlevselliğini koruma çabalarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Kriz sonrası döneme ilişkin bulgular, yeniden yapılanma ve iyileştirme süreçlerinin çok boyutlu bir yaklaşımla ele alındığını göstermektedir. Eğitimde yeniden yapılanma ve erişim süreçlerinin yanı sıra sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve altyapı iyileştirmeleri, kriz sonrası dönemin çok katmanlı bir şekilde yönetildiğini ortaya koymaktadır. Örneğin, ek kontenjan hakkı, yaz okulları ve bina planlamaları gibi düzenlemeler, eğitimde sürekliliği sağlamayı amaçlayan somut adımlardır. Uzun vadeli planlama ve sistematik iyileştirme süreçleri, yalnızca mevcut ihtiyaçları karşılamakla kalmayıp, gelecekteki olası krizlere hazırlık yapılmasını da hedeflemektedir. Bu durum, kriz sonrası dönemin sadece iyileşme değil, aynı zamanda dirençli bir eğitim sistemi oluşturma çabası içinde geçtiğini göstermektedir.

Elde edilen bulgular kamu kurumlarının kriz yönetimi süreçlerinde toplumsal refah ve güvenliği sağlamadaki stratejik önemini vurgulamaktadır. Özellikle 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrasında, okullara gönderilen yazılar kriz yönetimi kapsamında kamu hizmetlerinin sürekliliğini sağlama çabalarının somut örneklerini sunmaktadır. Kriz sırasında alınan önlemler, eğitimin sürekliliğini sağlamak, psikososyal destek sunmak ve altyapı düzenlemeleri yapmak gibi çok boyutlu müdahalelerin, kamu kurumlarının krizlere hızlı ve esnek yanıt verme gerekliliğini ortaya koymuştur (Bozkurt ve Akdeniz 2014). Bunun yanı sıra, kriz sonrası dönemde eğitimin yeniden yapılandırılması ve sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi, kriz yönetiminin yalnızca mevcut sorunları çözmekle kalmayıp gelecekteki olası krizlere hazırlık yapmayı da içeren stratejik bir gereklilik olduğunu göstermektedir (Tekin 2015). Bu bağlamda, elde edilen bulgular, kamu kurumlarının kriz durumlarında etkin müdahalelerle toplumsal refahı koruma ve kamusal hizmetlerin kesintisizliğini sağlama rollerinin altını çizmektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgular, MEB'in kriz yönetiminde hızlı müdahale kapasitesine sahip olduğunu ve bu kapasitenin afet sonrası eğitimin sürekliliğini sağlamada etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Yaz okulları, çadırkentlerde eğitim düzenlemeleri, ek kontenjan hakları ve psikososyal destek hizmetleri gibi uygulamalar, afetin etkilerini azaltmada önemli bir rol oynamıştır. Bu bulgular, Özcan'ın (2021) kriz yönetiminde hızlı, kapsamlı ve esnek çözümler geliştirilmesi

gerektiği yönündeki vurgularını desteklemektedir. Ayrıca, Özer'in (2023) MEB'in afet sonrası strateji geliştirme ve uygulama hızına dair gözlemleri, araştırmanın bulgularında somut bir karşılık bulmaktadır. Bununla birlikte, bulgular, bu hızlı müdahalelerin uzun vadeli sürdürülebilir çözümlerle desteklenmediğini de ortaya koymaktadır. Akın (2020), kriz yönetiminde hızın önemli bir unsur olduğunu ancak etkin koordinasyon ve planlama ile desteklenmediğinde yetersiz kalacağını vurgulamaktadır. Çalışkan (2020) ise kriz yönetiminin yalnızca hız değil, aynı zamanda uzun vadeli etkiler ve sürdürülebilirlik açısından da değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kriz sonrası dönemde analiz edilen yazıların sınırlı bir kısmının (%6.5) afet yönetimine odaklanmış olması, bu dönemde koordinasyonun ve geleceğe yönelik hazırlıkların daha kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Durusu'nun (2006) belirttiği gibi, hız ancak uzun vadeli hedeflerle bütünleştiğinde etkili bir kriz yönetimi stratejisine dönüşebilir. Elde edilen bulgular, MEB'in hızlı müdahalelerle kriz sırasındaki sorunlara çözüm bulma konusunda etkili olduğunu ancak bu müdahalelerin sürdürülebilir ve geleceğe hazırlık sağlayan bir sistemle bütünleştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, kriz yönetiminde uzun vadeli planlamanın hız kadar kritik bir unsur olduğunu bir kez daha göstermektedir.

Çalışmada, kriz yönetiminde sürdürülebilirliğin kritik bir gereklilik olduğu ve bu konuda mevcut uygulamaların eksik yönlerinin bulunduğu da görülmüştür. 2023-2030 Afet Acil Durum Yönetimi Eylem Planı uzun vadeli bir vizyon sunmakla birlikte, bu planın finansal sürdürülebilirliği, uygulama etkinliği ve bölgesel farklılıkları gözetip gözetmediği tartışmalıdır. Afet sonrası dönemde gönderilen yazıların ağırlıklı olarak fiziksel iyileştirme ve lojistik düzenlemelere odaklandığı görülmektedir. Ancak bu çabalar, Tüzün'ün (2023) ifade ettiği gibi, var olan eşitsizliklerin derinleşmesini önlemek adına kapsayıcı eğitim ortamlarının oluşturulmasını tam anlamıyla desteklememiştir. Özellikle dezavantajlı gruplarda yer alan öğrenciler için sistematik ve kapsayıcı önlemlerin alınmadığı görülmüştür. Afet bölgesindeki çocukların eğitimden kopmalarını önlemek amacıyla psikososyal destek mekanizmalarının geliştirilmesine dair bazı düzenlemeler yapılmış olsa da bu desteklerin sistematik ve sürdürülebilir bir yapıya dönüşmediği görülmektedir. Bu bulgular, kriz yönetiminin yalnızca fiziksel yeniden yapılanma ile sınırlı olmaması, aynı zamanda kapsayıcı politikalar ve uzun vadeli sosyal destek mekanizmalarını içermesi gerektiğine de işaret etmektedir.

Afet sonrası eğitim süreçlerinde öğretmenlerin iyi olma halinin desteklenmesi, sürdürülebilir kriz yönetiminin kritik bir boyutunu oluşturmaktadır. Araştırmada, deprem sonrası öğretmenlere yönelik alınan idari düzenlemeler (personel taşıma, norm fazlası öğretmenlerin yönlendirilmesi ve yıllık izin düzenlemeleri gibi) MEB'in kriz yönetiminde daha çok idari ve lojistik süreçlere odaklandığını göstermektedir. Ancak bu düzenlemeler, öğretmenlerin bireysel motivasyonlarını artırmaya veya psikososyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yeterli bir derinlik sunmamaktadır. Smith ve Riley'e (2012) göre, etkili kriz yönetimi, yalnızca idari süreçlerin düzenlenmesiyle sınırlı kalmamalı, aynı zamanda okul yöneticilerinin öğretmenlere rehberlik ve destek sağlama kapasitelerinin artırılmasını da içermelidir. Polat ve diğ. (2024), liderlik ve kriz yönetimi üzerine yaptığı çalışmalarda,

okul yöneticilerinin mentor olarak görev almasının, öğretmenlerin yaşadığı psikososyal zorlukların üstesinden gelmede ve eğitim süreçlerini olumlu yöne çevirmede kritik bir rol oynayacağını vurgulamaktadır. Araştırmadaki bulgular, kriz sonrası dönemde okul yöneticilerinin liderlik rollerinin daha etkin kullanılmasının gerekliliğini işaret etmektedir. Örneğin, rehberlik kapasitesinin artırılması ve yöneticilerin öğretmenlerle daha yakın bir destek ilişkisi kurması, öğretmenlerin motivasyonunu ve kriz sonrası süreçlere adaptasyonunu kolaylaştırabileceği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre iletişim boyutunda, yazışmaların sıklığı ve içeriğinin kriz yönetimi sürecinde olumlu bir çaba olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymakla birlikte bu düzenlemelerin sahadaki uygulamalara ne ölçüde yansıdığı ve yerel paydaşların süreçlere aktif katılımının sağlanıp sağlanmadığı konularında belirsizlikler bulunmaktadır. Özellikle eğitim binalarındaki onarımların gecikmesi ve norm fazlası öğretmenlerin yönlendirilmesi sürecinde yaşanan karmaşalar, kriz yönetiminin planlama ve organizasyonel uyum eksikliklerini gözler önüne sermektedir. Etkin bir kriz yönetimi için kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi ve yerel paydaşların aktif katılımının sağlanması kritik bir gerekliliktir (Arrieta ve Davies 2024). Salik Ata'nın (2023) kriz yönetimi süreçlerinde koordinasyon eksikliğinin sahadaki uygulamaları olumsuz etkilediği yönündeki bulguları, bu araştırmada tespit edilen hasar tespiti ve ödenek taleplerindeki aksaklıklarla örtüşmektedir. Bu durum, afet sonrası müdahalelerin yalnızca hızlı çözümlerle sınırlı kalmaması, aynı zamanda sistematik bir şekilde uzun vadeli planlama ve organizasyonel kapasite artırımıyla desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle, kaynak dağıtımındaki eşitsizlikler ve yerel düzeydeki uygulamalardaki aksaklıklar, kriz yönetiminin sahadaki etkinliğini sınırlayan temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu gözlemlerden yola çıkarak, MEB'in kriz yönetiminde bazı alanlarda hızlı ve etkili çözümler geliştirdiği görülse de uzun vadeli planlama, sürdürülebilirlik ve koordinasyon eksiklikleri, mevcut kriz yönetimi süreçlerinin iyileştirilmesi gereken alanlar olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla, ulusal ve uluslararası kriz yönetimi ilkeleri doğrultusunda, Türkiye'deki eğitim sisteminin krizlere karşı daha hazırlıklı ve dirençli bir yapıya kavuşması için kapsamlı bir organizasyonel uyum ve iş birliği stratejisinin geliştirilmesinin önemli bir gereklilik olduğu söylenebilir.

Afet sonrası kriz yönetiminde hem merkezi düzeydeki karar alıcıların hem de yerel paydaşların daha etkili bir iletişim ve koordinasyon mekanizması oluşturması gereklidir. Ancak, Türkiye'nin kriz yönetim sisteminde merkeziyetçilikten kaynaklanan koordinasyon eksikliklerinin olduğu, daha önce de Unlu ve diğ. (2010) tarafından vurgulanmıştır. Bu durum, kriz yönetiminde merkeziyetçi yapıların yerel düzeydeki uygulamalara yansımada etkinliğin azalmasına neden olabilmektedir. Bu araştırmada da görüldüğü gibi, yerel düzeyde farklı ihtiyaçlara yönelik esnek planlama mekanizmalarının eksikliği, özellikle eğitim kurumlarının ihtiyaçlarını karşılamada sınırlılıklar yaratmıştır. Durusu'nun (2006) afet yönetimi stratejilerine ilişkin incelemeleri, MEB'in uygulamalarında uzun vadeli stratejik planlama eksikliğini işaret etmektedir. Araştırmada kriz sonrası dönemde alınan bazı tedbirlerin kısa vadede etkili olduğu görülmekle birlikte, bu önlemlerin uzun vadeli sürdürülebilirliğini destekleyecek

bir stratejik çerçevenin eksik olduğu da ortaya çıkmıştır. Bundy ve diğ. (2016), merkeziyetçi yapı, hızlı karar alma süreçlerinde avantaj sağlayabilse de yerel düzeydeki uygulamalardaki farklılıklar ve ihtiyaçlara yönelik uyum eksikliği etkinliği zayıflatmaktadır. Özellikle yerel düzeyde esneklik ve farklı koşullara uygun planların geliştirilmesi, afet sonrası kriz yönetiminin başarıyla yürütülmesi için kritik bir gerekliliktir. Dolayısıyla, merkeziyetçi yapıdan kaynaklanan kısıtlamaların üstesinden gelinmesi, yerel düzeyde daha esnek ve kapsayıcı stratejilerin geliştirilmesiyle mümkün olacaktır. Eğitim kurumlarının farklı ihtiyaçlarına uyum sağlayan uzun vadeli planlamaların kriz yönetim süreçlerinde merkezi ve yerel düzeyler arasında daha güçlü bir uyum sağlanmasına katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Salik Ata (2023) ve Unlu ve diğ. (2010), Türkiye'nin kriz yönetiminde merkeziyetçi yapının avantajları ve dezavantajlarına dikkat çekmektedir. MEB'in kriz yönetiminde hızlı karar alma süreçleri, merkeziyetçiliğin bir avantajı olarak öne çıkarken, yerel düzeydeki uygulamalarda görülen yetersizlikler bir dezavantaj olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla halihazırdaki avantajları korumak ve mevcut merkezi yönetim yapılanmasından kaynaklanan sorunları bertaraf etmek için Coombs'un (2007) kriz iletişim teorisindeki proaktif iletişim stratejisi önerilebilir. Araştırma bulguları, kriz yönetim sürecinde proaktif ve sürdürülebilir planlamanın geliştirilmesi gereken temel alanlardan biri olduğunu göstermektedir. Çakmak (2019) ve Akar'ın (2021) çalışmalarında vurgulandığı üzere, eğitim kurumlarının afetlere karşı kapsamlı eğitim ve planlama süreçlerine dahil edilmesi, yalnızca kriz sırasında değil, kriz sonrası süreçlerde de etkin müdahaleye zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, Akın'ın (2020) kriz yönetimi stratejilerinin yalnızca geçici çözümlerle sınırlı kalmaması ve uzun vadeli planlama süreçleriyle desteklenmesi gerektiği yönündeki önerileri dikkatle ele alınmalıdır. Elde edilen bulgular, MEB'in kriz yönetiminde daha sistematik ve uzun vadeli bir yaklaşım benimsemesinin hem merkeziyetçi yapıların avantajlarını koruyarak hem de yerel düzeydeki eksiklikleri gidererek daha etkili bir kriz yönetim sistemi oluşturabileceğini göstermektedir.

Son olarak, Covid-19 pandemisi sırasında Türkiye'nin kriz yönetiminde kazandığı deneyimlerin, doğa kaynaklı afetlere yönelik stratejiler için önemli bir birikim oluşturduğu düşünülmektedir (Güngör 2020). Özellikle teknolojinin, kriz yönetiminin müdahale ve iyileştirme aşamalarında merkezi bir role sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu bağlamda, pandemide hız kazanan dijitalleşmenin, eğitim ve afet yönetimi süreçlerinde daha kapsayıcı ve erişilebilir çözümler sunabileceği düşünülmektedir. Bu araştırmada, dijital araçların eğitimde fırsat eşitliğini artırmada etkili olabileceği ancak mevcut uygulamalarda bu kapsayıcılığın sağlanmadığı, öğrenme kayıplarının ve eşitsizliklerin derinleştiği tespit edilmiştir. Tuncer'in (2022) AYDES örneği, entegre teknolojik sistemlerin kriz yönetiminde nasıl etkin bir rol oynayabileceğini gösterirken, MEB'in benzer bir dijital kriz yönetim sistemi geliştirmesinin hem iletişim hem de koordinasyon süreçlerini iyileştirebilmesi adına önemli bir adım olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Bundy ve diğerlerinin (2016) kriz yönetiminde yenilikçi yaklaşımlar vurgusu, dijitalleşmenin yalnızca geçici bir çözüm değil, uzun vadeli ve sürdürülebilir bir kriz yönetimi stratejisinin parçası olması gerektiğini

desteklemektedir. Bu bağlamda, yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde koordinasyonu güçlendiren ve teknolojiyi daha etkin bir şekilde entegre eden stratejiler geliştirilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak, kriz sonrası öğrenme kayıplarını azaltmak ve sürdürülebilir çözümler sunmak için dijitalleşmenin kapsayıcı bir şekilde planlanması

ve uygulanması, gelecekteki kriz yönetimi çabalarının başarısı açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu alandaki potansiyelin, dijital araçların afet sonrası kriz yönetiminde fırsat eşitliğini artırma ve öğrenme kayıplarını önleme etkisi açısından daha ayrıntılı incelenmesinin önemli bir araştırma ajandası olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Akar F., 2021. Kriz Yönetiminde Proaktif ve Reaktif Yaklaşım: Covid-19 Krizi Üzerine Bir Değerlendirme, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (45), 244-259, <https://doi.org/10.52642/susbed.899311>.

Akın M., 2020. Afet ve acil durumlarda etkin kriz yönetimi, Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 118s.

Arcı F., Bozkaya H., Cengiz E., Kuzey M., 2023. Education in Disaster Situations: The Impact of The Kahramanmaraş Earthquake on Teachers' Experiences, Sakarya University Journal of Education, 13(4 (Special Issue-Disaster Education and Education in Disaster Regions)), 650-684.

Arrieta T., Davies J.S., 2024. Crisis management in English local government: the limits of resilience, Policy & Politics, 1-19.

Boin A., Hart P.T., Stern E., Sundelius B., 2005. The politics of crisis management, Public Leadership under Pressure, Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511490880>

Bozkurt Y., Akdeniz B., 2014. Bir Kamu Yönetimi Sorunsalı Olarak Çevresel Kriz Yönetimi: ABD-Türkiye Karşılaştırması, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 30(30), 95-114.

Bundy J., Pfarrer M.D., Short C.E., Coombs W.T., 2016. Crises and crisis management: Integration, interpretation, and research development, Journal of management, 43(6), 1661-1692, <https://doi.org/10.1177/0149206316680030>.

Coombs W.T., 2007. Ongoing crisis communication: Planning, managing, and responding, Sage Publications.

Çakmak G.S., 2019. Crisis preparedness in educational institution in Turkey: Perception of crisis management in private schools, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çalışkan A., 2020. Kriz yönetimi: bir ölçek geliştirme çalışması, Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 5(2), 108-123.

Durusu N.T., 2006. Kriz dönemi yönetim stratejileri, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 143s.

Elhady I.A., Elhadary T., 2023. Online education in Turkish universities after the earthquake: the pros and cons, Journal of Survey in Fisheries Sciences, 10(4S), 330-340.

Fearn-Banks K., 2016. Crisis communications: A casebook approach, 5th Edition, Routledge, New York, <https://doi.org/10.4324/9781315684857>.

Gencer E.G., Korlu O., Kesbiç K., Akay S.S., Kotan H., Arık B.M., 2023. Eğitim izleme raporu 2023. Eğitim Reformu Girişimi, Erişim adresi: <https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2023/12/EgitimIzlemeRaporu2023.pdf>.

Güngör B., 2020. Türkiye'de Covid-19 pandemisi süresince alınan önlemlerin kriz yönetimi perspektifinden değerlendirilmesi, Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi, (4), 818-851.

Harputlu M., 2017. Kriz yönetimi kapasitesinin incelenmesi ve geliştirilmesi: İzmir örneği, Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, 136s.

Hunter G.S., 2020. Developing and maintaining practical archives: A how-to-do-it manual, American Library Association.

İrdem İ., Mert E., 2023. Deprem, dirençli kent ve acil afet yönetimi: Türkiye örneği. Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi, 4(2), 241-276.

Krippendorff K., 2004. Content Analysis: An Introduction to its Methodology (2nd Edition), Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Küçükakın P.M., Taştı Ö.Y., Cobanoğlu R., Gökmenoğlu T., 2024. The post-disaster response of a higher education institution in Türkiye: Insights from students and instructors, International Journal of Disaster Risk Reduction, 102, 104293.

MEB, 2024. Deprem bölgesi illeri raporu, Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.

OCHA, 2023. Türkiye: 2023 Earthquakes Situation Report No. 17, as of 6 May 2023, Erişim adresi: <https://reliefweb.int/report/turkiye/turkiye-2023-earthquakes-situation-report-no-17-6-may-2023-entr>

Özalp U., Levent F., 2021. Okul müdürlerinin kriz yönetme becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 461-482.

Özcan Ş., 2021. Etkili kriz yönetimi, İksad Yayınevi, 10.

Özdemir L., Uçar Y., 2020. Kriz yönetimi etkinlik sistemine yönelik bir öneri, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (1), 131-164.

Özer M., 2023. Education Policy Actions by the Ministry of National Education after the Earthquake Disaster on February 6, 2023 in Türkiye, *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 12(2), <https://doi.org/10.14686/buefad.1261101>

Özkan U.B., 2023. Doküman inceleme yönteminde geçerlik ve güvenilirlik: eğitim bilimleri araştırmaları bağlamında kuramsal bir inceleme, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 832-848.

Patton M.Q., 2002. *Qualitative research and evaluation methods*, Thousand Oaks, Cal.: Sage Publications, 4.

Polat H., Demirkol M., Özdemir T.Y., 2024. Kriz dönemlerinde okul yöneticilerinin mentorluk rollerine yönelik öğretmen görüşleri, *EKEV Akademi Dergisi*, (99), 130-142.

Sak R., Şahin Sak İ.T., Öneren Şendil Ç., Nas E., 2021. Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi, *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250, <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>

Salik Ata N., 2023. Kahramanmaraş merkezli 6 şubat depremlerinin kriz yönetimi bağlamında değerlendirilmesi, *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 7(Özel Sayı), 59-77, <https://doi.org/10.54707/meric.1327520>.

Smith L., Riley D., 2012. School leadership in times of crisis, *School leadership & management*, 32(1), 57-71.

Tekin O.F., 2015. Kriz yönetimi ve kamu yönetimi için önemi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 18(2), 119-135.

Tuncer C.O., 2022. Kamu Yönetimi Bağlamında Afet Yönetiminde Örnek Bir Uygulama: AYDES, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2022(59), 158-180, <https://doi.org/10.47998/ikad.1154104>.

Tüzün I., 2023. Afet Döneminde Eğitim: 6 Şubat Depremlerinin Ardından ERG'nin Deneyimleri ve Önerileri, *REFLEKTİF Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 373-381, <https://doi.org/10.47613/reflektif.2023.111>.

UNESCO, 2020. School closures caused by Coronavirus (Covid-19), UNESCO, Erişim adresi: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>.

Unlu A., Kapucu N., Sahin B., 2010. Disaster and crisis management in Turkey: a need for a unified crisis management system, *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 19(2), 155-174.

West H.M., 2020. *Assessing School Crisis Plans: Development of the School Crisis Assessment and Logistical Evaluation*, Doctoral Dissertation, Oklahoma State University.

Yılmaz E., Yildirim A., 2023. Too little, Too late: Addressing the Roles of A School Safety Programme in Earthquake Preparedness of Elementary Students in Turkey, *Asia Pacific Journal of Education*, 43(4), 1049-1070.

Yolcu A.Ç., 2018. 17 Ağustos 1999 depremi ile 23 Ekim-9 Kasım 2011 Van depremlerinin kriz yönetimi açısından karşılaştırılması, *Yüksek Lisans Tezi*, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ARAŞTIRMA VERİSİ (Research Data)

Çalışma kapsamında incelenen dokümanlar, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Doküman Yönetim Sistemi (DYS) aracılığıyla 01.01.2023 ile 31.12.2023 tarihleri arasında Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesindeki 37 liseye gönderilen resmi yazılardan oluşmaktadır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI / İLİŞKİSİ (Conflict of Interest / Relationship)

Çalışma kapsamında herhangi bir çıkar çatışması/ilişkisi bulunmamaktadır.

YAZARLARIN KATKI ORANI BEYANI (Author Contributions)

- Çalışmanın tasarlanması (Designing of the study): Z.K.Ö.
- Literatür araştırması (Literature research): Z.K.E., Z.K.Ö.
- Saha çalışması, veri temini/derleme (Fieldwork, collection/ compilation of data): Ö.K.
- Verilerin işlenmesi/analiz edilmesi (Processing/analysis of data): Z.K.Ö., Ö.K.
- Şekil/Tablo/Yazılım hazırlanması (Preparation of figures/ tables/software): Z.K.Ö.
- Bulguların yorumlanması (Interpretation of findings): Z.K.Ö.
- Makale yazımı, düzenleme, kontrol (Writing, editing and checking of manuscript): Z.K.Ö.

ETİK KURUL İZİNİ (Ethics Committee Approval)

Gaziantep Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 02.02.2024 tarih ve 04 nolu toplantısında alınan 21 nolu kararı ile izni alınmıştır.